

Ks. KRZYSZTOF DORNA SDS

PERMANENTNA FORMACJA INTELEKTUALNA I MORALNA JAKO WSKAZANIE III ROZDZIAŁU *DEKRETU O POSŁUDZE I ŻYCIU KAPŁANÓW PRESBYTERORUM ORDINIS*

Każdy prezbiter na swojej drodze do świętości stara się upodobnić do Chrystusa Kapłana, aby być wiernym głosicielem słowa, szafarzem sakramentów i przewodnikiem wspólnoty w trzecim tysiącleciu chrześcijaństwa. Sobór Watykański II podejmując to zagadnienie w *Dekrecie o posłudze i życiu kapłanów Presbyterorum ordinis*, szczególnie w III rozdziale zachęca kapłanów do permanentnej formacji intelektualnej i duchowej. Wskazuje na pomoce w życiu kapłanów, są nimi: troska o rozwój życia duchowego, pogłębianie wiedzy duszpasterskiej oraz wszelkie środki materialne, z których się utrzymują i z których korzystają w pełnieniu dzieł miłosierdzia.

1. ROZWÓJ ŻYCIA WEWNĘTRZNEGO

Prezbiterzy we wszystkich okolicznościach życia powinni wzmacniać jedność z Chrystusem. By dążyć do uświęcania i doskonałości na wzór Chrystusa, powinni

---

* Krzysztof Dorna – ksiądz salezjanin, doktor nauk teologicznych (teologia pastoralna), adiunkt Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu, proboszcz parafii pw. Nawiedzenia NMP w Kocurkach; e-mail: kdorna@interia.pl.

jak najobficiej korzystać z „dwóch stołów”: Pisma Świętego i Eucharystii¹. Życie duchowe kapłana rozwija się przez pełnienie posługi słowa Bożego. Chcąc je przekazywać z mocą Ducha Świętego, sam jest zobowiązany rozwijać z nim wielką osobistą zażyłość. Słowo Boże, poznawane nie tylko naukowo, ale również sercem uległym i rozmodlonym, będzie przenikać do głębi myśli i uczuć kapłana i jako owoc będzie rodzić w nim nową mentalność – „zmysł Chrystusowy” (1 Kor 2,16). Kapłan trwając w słowie jako wierny uczeń Chrystusa, staje się pierwszym wierzącym w słowo, którego nie jest Panem, lecz wiernym sługą. Jeśli kapłan identyfikuje się z Dobrą Nowiną, w słowie kapłańskim uobecnia się Chrystus i przez jego pośrednictwo wchodzi w żywy kontakt z wiernymi. Jest to słowo mocy, przez które ujawnia się nadprzyrodzona moc Ducha Świętego. Kapłani powinni nieustannie kontemplować słowo Boże, by jednoczyć się z Jezusem i być Jego świadkami². Winni codziennie szukać okazji, by wydarzenia życia rozważać w świetle Ewangelii. Będą wtedy także prawdomównymi kaznodziejami³. Silni tą pewnością, która pochodzi od Boga, powinni mieć odwagę swego słowa⁴. Kapłan jest powiernikiem i przekazicielem słowa, które pochodzi od Boga Żywego. Jest to słowo Ojca wypowiedziane na wieki, w miłości Ducha Świętego. Jest to Słowo Wcielone, które przybrało postać ludzką w łonie Dziewicy Maryi i jest obecne w prostych znakach Kościoła. Jest to słowo największej miłości jaka istnieje:

W tym objawiła się miłość Boga ku nam, że zesłał Syna swego Jednorodzonego na świat, abyśmy życie mieli dzięki Niemu (1 J 4,9).

Kapłan powinien żyć dzięki Słowu i dla Niego. Ono jest światłem i drogą, jak również życiem łaski, uczestnictwem w życiu Bożym, włączeniem w tajemniczy, ale rzeczywisty dynamizm odkupienia ludzkości⁵.

Posługiwanie Ewangelii staje się owocne w mocy Eucharystii. Kapłańska posługa Eucharystii uczy prezbitera składania ofiary z samego siebie. Z racji sakramentalnej tożsamości z Chrystusem Kapłanem i Ofiarą, a także ze względu na sprawowanie sakramentu Ciała i Krwi Pańskiej, kapłan jest włączony w szczególnie bliską relację osobową z Odkupicielem (por. Ef 2,13).

---

¹ Zob. SOBÓR WATYKAŃSKI II. *Dekret o posłudze i życiu kapłanów Presbyterorum ordinis* (7 grudnia 1965) [dalej: PO]. W: *Sobór Watykański II. Konstytucje, dekrety, deklaracje*. Poznań 2002 (18).

² Zob. P. SOCHA. *Życie duchowe kapłana*. „Ateneum Kapłańskie” 85:1993 z. 2 s. 230.

³ Zob. PAWEŁ VI. *Kapłaństwo dzisiaj*. Poznań – Warszawa 1978 s. 259. Kto też podjął się trudu nauczania, niech nie zwraca uwagi na pochwały i w razie ich braku nie upada na duchu, niech opracowuje kazania dla przypodobania się Bogu. On jeden niech będzie celem pracy – nie pochwały i poklaski. Gdy spotka się z uznaniem, niech nim nie gardzi, w razie zaś braku niech go nie szuka ani się nie skarży. Dostateczną i największą nagrodą za trudy będzie wewnętrzne przekonanie, że układa swe mowy dla podobania się Bogu. Por. JAN CHRYZOSTOM. *Dialog o kapłaństwie*. Kraków 1992 s. 126.

⁴ Zob. J. WARZESZAK. *U podstaw gorliwości kapłańskiej w nauczaniu Jana Pawła II*. Warszawa 1989 s. 103.

⁵ Zob. *tamże*. s. 106-107.

Dar przyjacielskiej bliskości z Mistrzem musi opierać się na stałym duchowym trudzie poszukiwania Jezusa i towarzyszenia Mu⁶.

Życie Eucharystią wyraża się w szczególnym związaniu osoby kapłana z Chrystusem, w bliskiej zażyłości z Nim.

Ja za nich poświęcam samego siebie w ofierze aby i oni byli uświęceni w prawdzie (J 17,19)⁷.

Kapłan nie tylko intelektualnie ma przylgnąć do nauki Jezusa, ale ma wejść w życiowy kontakt z Jego męką i śmiercią. Dokonuje się to przez trud ascetyczny, przekształcający duszę kapłana w żertwę ofiarną, która dopiero w ten sposób będzie zdolna uczestniczyć w ofierze Chrystusa. Ten trud i wewnętrzny wysiłek musi być ustawicznym zdążaniem do odnowy ducha, musi być wyrazem szczerej pobożności, która wszystko czyni dla chwały Bożej, musi być aktem miłości Boga i człowieka, zmierzającym do dzieł miłosierdzia. W wewnętrznym przylgnięciu do Chrystusa – Kapłana i Ofiary – rodzą się wszystkie kapłańskie cnoty moralne, które naznaczone są heroizmem, miłością i ofiarą⁸. Sprawowanie Eucharystii włącza kapłana w sposób szczególnie bliski i głęboki w ofiarę Chrystusa. Wraz z Jezusem i poprzez Niego wchodzi w synowską relację do Ojca. Przez Eucharystię kapłan staje się dla Boga Ojca „synem w Synu”, a sama Msza św. jest dla kapłana momentem synowskiego oddania Bogu całego siebie, jakiego przykład dał Chrystus w ofierze krzyżowej. Poprzez taką postawę w życiu kapłana strumienie płynące ze źródła, jakim jest Eucharystia, kierują się ku wiernym⁹. Eucharystia jest źródłem mocy w realizacji potrójnej misji kapłana wobec świata, a jednocześnie wezwaniem do tego, co współczesna teologia nazywa «mszą życia», czyli do ofiarnej, pasterskiej miłości wobec ludzi. Jednocząc się z Chrystusem Kapłanem i Hostią, kapłan nie tylko dzieli Jego ofiarę, lecz również Jego uczucia, Jego postawę wdzięczności wobec Ojca za dobrodziejstwa wyświadczone ludzkości, każdej duszy i samemu prezbiterowi¹⁰.

⁶ M. KACZMAREK. *Ku doskonałości kapłana*. Częstochowa 1997 s. 95.

⁷ Zob. JAN PAWEŁ II. *Encyklika Ecclesia de Eucharistia* (17 kwietnia 2003) [dalej: EdE] (31). Jeżeli Eucharystia stanowi źródło i szczyt życia Kościoła, tak samo jest nim w odniesieniu do posługi kapłańskiej. Stąd też wyrażając wdzięczność Jezusowi Chrystusowi, naszemu Panu, raz jeszcze powtarzam, że Eucharystia «jest główną i centralną racją bytu sakramentu Kapłaństwa, który definitywnie począł się w momencie ustanowienia Eucharystii i wraz z nią». Por. *Kodeks prawa kanonicznego* (904).

⁸ Zob. W. SŁOMKA, A. NOWAK. *Eucharystia – miłość i dziękczynienie*. Lublin 1992 s. 210-212.

⁹ Zob. *tamże* s. 218-219.

¹⁰ Zob. KOMISJA EPISKOPATU POLSKI DUSZPASTERSTWA OGÓLNEGO. *Ewangelizacja w Tajemnicy i misji Kościoła. Misja ewangelizacyjna kapłanów w nauczaniu Kościoła. Materiały formacyjne i homiletyczne w roku duszpasterskim 1994/95*. Katowice 1994 s. 228.

Aby wiernie wypełnić swe posługiwanie, kapłan codziennie rozmawia z Chrystusem Panem podczas nawiedzeń i osobistego kultu Najświętszej Eucharystii¹¹. Adoracja jest kontynuacją Mszy św. i przedłużeniem jej duchowego promieniowania. Jest ona należnym hołdem składanym Temu, który w szczególny sposób zaznaczył swoją obecność wśród ludzi. Adoracja stwarza także wewnętrzne nastawienie, w którym samo sprawowanie Wieczery Pańskiej jest szczytem działalności liturgicznej, ewangelizacji i życia duchowego kapłana. Tabernakulum jest mieszkaniem Boga wśród Jego ludu, podobnie jak kontakt Mojżesza z Bogiem w Namiocie Spotkania był warunkiem skuteczności misji kapłana pełnionej wobec ludzi jemu powierzonych. Jest to sanktuarium, przed którym dokonuje się dialog miłości z Bogiem, taki dialog jak z przyjacielem (Wj 33,11). Adoracja eucharystyczna jest szkołą głębokiej, ofiarnej i dyskretnej miłości oraz dyspozycyjności dla drugich. Chrystus ukryty w tabernakulum jest dla kapłana wzorem pokory i ukrytej miłości¹².

Szafarze łaski sakramentalnej jednoczą się najściślej z Chrystusem Zbawicielem i Panem przez owocne przyjmowanie sakramentów, szczególnie w częstym akcie pokuty sakramentalnej¹³.

Kapłan jako człowiek winien mieć żywe poczucie swej grzeszności, szczerze wyrażone w swym osobistym „Ojcze zgrzeszyłem...” (Łk 15,21) i „odpuść nam nasze winy...”. Grzechami współczesnego kapłana są często nie tyle *peccata commissionis*, ile przede wszystkim *peccata omissionis*, zaniedbania i braki. Spowiedź kapłana ma być stałym i coraz bliższym spotkaniem osobowym między nim a Bogiem i Chrystusem, gdyż ma ogromne znaczenie w procesie oczyszczenia i uświęcenia duszy¹⁴. Częsta spowiedź kapłana potęguje właściwe poznanie siebie samego, przyczynia się do wzrostu pokory chrześcijańskiej, wykorzenia złe nałogi, zapobiega duchowemu niedbalstwu i gnuśności, oczyszcza sumienie, wzmacnia wolę i mocą sakramentu zwiększa stan łaski¹⁵. Całe życie kapłańskie nieubłagane doznaje uszczerbku, jeśli brak w nim, w skutek niedbalstwa czy innych przyczyn, regularnego, przenikniętego autentyczną wiarą i pobożnością zwrócenia się do sakramentu pokuty¹⁶. Od właściwego korzystania z sakramentu pokuty zależy poziom życia kapłańskiego – jego żarliwość. Życie sakramentem pokuty stoi u podstaw gorliwości kapłańskiej. Nie można proponować innym orędzia pojednania,

¹¹ Zob. PO 18.

¹² Zob. SŁOMKA, NOWAK. *Eucharystia – miłość i dziękczynienie* s. 216-217.

¹³ PO 18.

¹⁴ Zob. J. KORYCKI. *Duchowa formacja kapłana*. „Ateneum Kapłańskie” 67:1976 z. 1-3 s. 125.

¹⁵ Zob. H. BĄBIŃSKI. *W trosce o duchowość kapłańską*. Częstochowa 2000 s. 127-128.

¹⁶ Zob. KONGREGACJA DS. DUCHOWIEŃSTWA. *Dyrektorium o posłudze i życiu kapłanów* (13 stycznia 1994) [dalej: *Dyrektorium*]. Watykan 1994 (53).

jeśli samemu nie żyje się tą zbawczą potęgą¹⁷. Duchowe i apostołskie życie kapłana zależy od wytrwałego, sumiennego i osobistego korzystania z sakramentu pokuty. Przez sakrament pokuty życie duchowe doznaje szczególnego umocnienia i wzrostu. W tym spotkaniu sakramentalnym kształtuje się duchowa postawa kapłana – sługi i pasterza, poprzez odnalezienie Chrystusa, który przebacza, umacnia i prowadzi do pełni życia. Kapłan przez swoje zjednoczenie z Chrystusem w częstym akcie sakramentu pokuty, przygotowanym przez codzienny rachunek sumienia, otrzymuje łaskę do koniecznego nawrócenia serca do miłości Ojca Miłosierdzia¹⁸. Rzetelny rachunek sumienia to żywa „autorefleksja” i spojrzenie w twarz Bogu „wciąż działającemu” (J 5,17) ze strony biednego, nieporządnego stworzenia – z należytych pokłonem, wdzięcznością za łaski, z żalem głębokim i mocnym postanowieniem poprawy konkretnego stanu duszy, aby już nigdy nie umknąć przed Ojcem, który przez łaski Ducha Świętego pragnie z kapłanem, jako dzieckiem i współpracownikiem, dokonywać dzieła zbawienia i uświęcenia. Tylko tak pojęty rachunek sumienia przyczyni się do „nawrócenia serca ku miłości Ojca Miłosierdzia”. To nawrócenie jest właśnie wewnętrznym przejściem z nieładu do porządku w rozpoznawaniu i realizacji woli Bożej w życiu, powinno ono być odpowiedzią miłości na zwrócenie się ku kapłanowi miłości Bożego Serca¹⁹. Kapłan, aby mógł być dobrym i skutecznym szafarzem pokuty, powinien sam uciekać się do środka i źródła łaski oraz świętości, jakim jest sakrament. Będąc specjalnie włączonym przez święcenia w tajemnicę Bożej miłości i miłosierdzia, sprawuje on sakrament pokuty i pojednania *in persona Christi*, to znaczy, że w tym sakramencie utożsamia się z Chrystusem Kapłanem. Stąd sam powinien być obrazem Chrystusa i znajdować się w stanie łaski Bożej. Nie może bowiem innym proponować pojednania i łaski, jeśli nie stać go, aby żyć tą zbawczą potęgą Bożego przebaczenia²⁰.

Kapłan sprawując sakrament pojednania, powinien też pełnić posługę kierownictwa duchowego. Do naśladowania Chrystusa i zdobycia ewangelicznego ducha nieodzowne jest codzienne nawrócenie serca. Dlatego też trzeba wpajać przyszłym kapłanom cnotę pokuty także przez wspólne czynności pokutne, tak dla ich własnego urobienia, jak i w celu zapewnienia im umiejętności wychowania innych. Niech z miłości do Chrystusa ciągle starają się oni prowadzić życie zgodne z tajemnicą krzyża i zdobywają czystość serca. Niech gorliwie szukają do tego koniecznej pomocy łaski; niech zachowują zwyczaj częstego przystępowania do sakramentu pokuty, w którym w pewien sposób zostaje uświęcony wysiłek każdego człowieka. W tym celu niech każdy z alumnów ma swego kierownika duchowego, przed którym z pokorą i zaufaniem będzie otwierał swoje sumienie, aby pewniej

¹⁷ Zob. WARZESZAK. *U podstaw gorliwości kapłańskiej* s. 207.

¹⁸ Zob. KACZMAREK. *Ku doskonałości kapłana* s. 106.

¹⁹ Zob. KORYCKI. *Duchowa formacja kapłana* s. 125.

²⁰ Zob. J. WĄTROBA. *Permanentna formacja duchowa kapłanów*. Częstochowa 1999 s. 200.

mógł podążać drogą Pana. Alumni niech z całkowitą swobodą wybiorą sobie kierownika duchowego i spowiednika spośród kapłanów, których biskup wyznaczył jako odpowiednich do tego zadania²¹. Kierownictwo duchowe dla kapłana, zwłaszcza w obecnych czasach umysłowego i gospodarczego chaosu i zamętu, jest nieodzowne, szczególnie gdy jest jeszcze młody i mniej doświadczony. Wypływa to z cięższej stale na nim ogromnej odpowiedzialności za życie wewnętrzne dusz powierzonych jego pieczy, jak i za własną świętość. Dlatego, by znaleźć właściwe drogi wskazane przez Ducha Świętego zarówno w życiu osobistym, jak i kierowaniu innymi duszami, kapłan musi szukać pomocy i rady u wybranego kierownika duchowego.

W świetle wiary karmionej Bożą lekturą mogą pilnie badać znaki woli Bożej i poruszenia Jego łaski w różnych wydarzeniach życia i w ten sposób stawać się z dnia na dzień coraz bardziej gotowymi do pełnienia swego posłannictwa, przyjętego w Duchu Świętym²².

Trzeba posiadać w pełni skarb wewnętrznego zapалу, aby móc go udzielać innym, aby móc przekazać radość prawdy i być narzędziem łaski.

Bądźcie zawsze gotowi do obrony wobec każdego, kto domaga się od was uzasadnienia tej nadziei, która w was jest (1 P 3,15).

Działanie kapłana powinno być osadzone w klimacie modlitwy i ofiary, przez którą jednoczy się wewnątrz z działaniem Chrystusa Pośrednika. Samo upodobnienie się do Chrystusa wymaga oddychania klimatem przyjaźni i osobistego spotkania z Nim, by wiernie i nieustrudzenie pełnić posługę duszpasterską. Kapłan, by mógł przekazywać wiarę, potrzebuje stale nowych bodźców, aby nie wyjałowić i nie być potem przekazicielem jedynie dawno już zużytych frazesów.

By miłość kapłana nie oziębła, bardzo potrzebne jest systematyczne czytanie duchowne i wsłuchiwanie się w głos Ducha Świętego, jak to czyniła Maryja. Ona prowadzona Duchem Świętym sama oddała siebie w całości tajemnicy ludzkiego Odkupienia²³. Zjednoczona ze Słowem Wcielonym od momentu *fiat* aż po szczyt pielgrzymowania w wierze na krzyżu – jest bliska tym, którym zostało powierzone Ciało i Krew Chrystusa, składane wciąż na nowo „za życie świata” (por. J 6,51). Maryja, przewodnicząc Kościołowi w ziemskim pielgrzymowaniu, jest wzorem dojrzałej wiary, potrzebnej w realizowaniu powołania kapłańskiego. Wzór przyjęcia tego modelu wiary w życiu kapłańskim daje Jan Ewangelista, wprowadzając Maryję do wewnętrznego domu kapłaństwa jako Matkę. Przyjęcie Matki jest

²¹ Por. KONGREGACJA DS. WYCHOWANIA KATOLICKIEGO. *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotialis* (8 grudnia 2016) (55).

²² PO 18.

²³ Zob. *tamże*.

akceptacją całego Jej cierpienia, całego Jej doświadczenia udziału w ofierze odkupienia²⁴.

To świadectwo wiary Maryi niesie w sobie doświadczenia udziału w Oferze Odkupienia, które zostało zamierzone człowiekowi, który w Wieczniku otrzymał władzę uobecniania tej Ofiary przez kapłańską posługę Eucharystii²⁵.

Maryja, jako Matka Syna Bożego, została włączona w sposób niepowtarzalny w kapłańską ofiarę Chrystusa, ponieważ podzieliła Jego rolę zbawienia świata przez krzyż. Ona właśnie była pierwszym i najdoskonalszym uczestnikiem duchowym Jego ofiarowania się jako *Sacerdos et Hostia*. Stając się Matką Chrystusa, stała się Matką Najwyższego Kapłana. Przyjmując przez wcielenie ludzką naturę, Syn Boży spełnił konieczny warunek, by przez swoją śmierć i zmartwychwstanie stać się jedynym Kapłanem całej ludzkości. Maryja jest potrzebna kapłanom jako opiekunka ich świętości²⁶.

Kapłan powinien w sposób szczególny prosić Maryję o łaskę, która pozwoli mu przyjąć Boży dar z wdzięczną miłością, doceniając go tak, jak Maryja w *Magnificat*²⁷.

Modlitwa *Magnificat* inspirowane do zachowania nieodłącznej w życiu kapłańskim cnoty wierności Bogu, Jego planowi miłości miłosiernej oraz wierności Jego ludowi. Potrzebą kapłańskiego serca powinno być włączenie Maryi do całego kapłańskiego posłannictwa.

Jako Matka Najwyższego i Wiecznego Kapłana oraz Królowa Apostołów, Maryja jest dla prezbiterów podporą ich posługiwania i cieszy się ich synowską czcią i miłością. Przez całkowite zawierzenie swej Matce kapłan „wpisuje Ją” w swoje powołanie, posługiwanie, posłannictwo²⁸. Zawierzenie Matce Bożej powinno prowadzić w życiu duchowym kapłana do całkowitego oddania się Chrystusowi i upodobnienia się do Niego jako Dobrego Pasterza. Matka bowiem zawsze

---

²⁴ Por J. MACHNIAK. *Kapłan i jego duchowość w wielkoczwartkowych «Listach do kapłanów» Jana Pawła II*. „Ateneum Kapłańskie” 82:1991 z. 1 s. 101.

²⁵ KACZMAREK. *Ku doskonałości kapłana* s. 128. Maryja uczestniczyła w kapłańskiej ofierze Chrystusa towarzysząc i będąc obecną w życiu swojego Syna. Św. Ludwik Maria Grignion de Montfort wskazuje i podaje różaniec święty jako drogę duchową, kierując do kapłanów słowa: „Och, szczęśliwy ten kapłan, ten kierownik dusz, któremu Duch Święty objawił ten sekret, nie znany dużej części ludzi lub znany tylko w sposób powierzchowny! Jeżeli kapłan będzie znał Różaniec św. z własnego doświadczenia, będzie odmawiał go każdego dnia i zleci jego odmawianie innym, do jego duszy Bóg i Matka Najświętsza wleją łaski w obfitości, aby stały się narzędziem ich chwały. Swoim słowem, chociaż skromnym, zdobędzie on więcej owocu w ciągu miesiąca niż inni kaznodzieje w ciągu kilku lat”. LUDWIK MARIA GRIGNION DE MONTFORT. *Przedziwny sekret Różańca Świętego*. Wrocław 2002 s. 7.

²⁶ Zob. KORYCKI. *Duchowa formacja kapłana* s. 127-128.

²⁷ WĄTROBA. *Permanentna formacja* s. 226.

²⁸ Zob. S. OLEJNIK. *Teologia moralna życia osobistego*. Włocławek 1999 s. 140.

prowadzi do Syna. Uczy autentycznie miłować Kościół, wstawia się za nim i prowadzi do królestwa niebieskiego. Maryja jest dla kapłana najlepszą wychowawczynią, kształtuje jego kapłańskie serce, chroni przed niebezpieczeństwami, zmęczeniem, zniechęceniem oraz czuwa z macierzyńską troską, by mógł wzrastać w mądrości, latach i łasce u Boga i ludzi (por. Łk 2,40). Prezbiter powinien wpatrywać się w Maryję, by być sługą pokornym, posłusznym, czystym oraz by świadczyć o miłości całkowitym poświęceniem się Panu i Kościołowi²⁹.

Aby wiernie mogli wypełnić swe posługiwanie, konieczna jest w życiu prezbiterów modlitwa. W różny sposób, szczególnie przez wypróbowaną modlitwę myślną i inne formy modlitw, które dowolnie wybierają, szukają prezbiterzy i usilnie upraszają u Boga ducha prawdziwego uwielbienia³⁰.

Przez modlitwę wyraża się i umacnia całe życie duchowe kapłana, jego chrześcijańska tożsamość i działalność duszpasterska. Troska o życie duchowe kapłana powinna być jego radosnym obowiązkiem, ale także prawem wiernych, którzy szukają w nim „człowieka Bożego” (Tym 3,14), doradcy, pośrednika, pokoju ojca duchownego, wiernego i roztropnego przyjaciela, pewnego przewodnika w najtrudniejszych chwilach życia, by znaleźć umocnienie. Modlitwa jest dla księdza, włączonego w kapłaństwo Syna Bożego, konkretnym i skutecznym sposobem uczestnictwa w Jego Paschalnej Tajemnicy. Wypróbowana modlitwa myślna to czas ożywiania i bogacenia wiary, widzenia nowych perspektyw pracy, pogłębiania przy pomocy łaski Ducha Świętego metod duszpasterskich i planowania porządku dnia kapłańskiego. Zjednoczenie z Bogiem w modlitwie jest codziennym uświadomieniem sobie, iż egzystencja kapłana, kształtowana służbą ofierze Chrystusa, jest „byciem dla drugich” – formą realizacji siebie w miłości. Modlitwa jest nieodzowna, ażeby zachować wrażliwość na wszystko, co jest z Ducha³¹. Konieczność modlitwy, czyli egzystencjalnego zjednoczenia z Chrystusem, wynika z samej natury kapłaństwa, które jest sakramentalną jednością z Jezusem. Kapłaństwo nie może być realizowane bez Chrystusa i poza Chrystusem. Potrzeba, aby kapłan każdego dnia wchodził w ducha Chrystusa, przyswajał sobie Jego słowo i z całą prostotą trwał przed Nim w nieustannej modlitwie. Jako uczestniczący

²⁹ Zob. *Dyrektorium* 68.

³⁰ PO 18.

³¹ Por. MACHNIAK. *Kapłan i jego duchowość* s. 100. Ojciec Święty Jan Paweł II wskazuje na Różaniec. Odmawiając tę modlitwę, wraz z Maryją kontemplujemy oblicze Chrystusa. W liście apostolskim *Rosarium Virginis Mariae* Ojciec Święty pisze: „Różaniec, właśnie wychodząc z doświadczenia Maryi, jest modlitwą wyraźnie kontemplacyjną. Pozbawiony tego wymiaru, okazałby się wuzuty ze swej natury, jak podkreślał Paweł VI: «Jeśli brak kontemplacji, Różaniec upodabnia się do ciała bez duszy i zachodzi niebezpieczeństwo, że odmawianie stanie się bezmyślnym powtarzaniem formuł oraz, że będzie w sprzeczności z upomnieniem Chrystusa, który powiedział: 'Na modlitwie nie bądźcie gadatliwi jak poganie. Oni myślą, że przez wzgląd na swe wielomówstwo będą wysłuchani'» (Mt 6,7)”. JAN PAWEŁ II. *List Apostolski Rosarium Virginis Mariae* (16 października 2002) (12).

w kapłaństwie Chrystusa, musi u podstaw swego kapłańskiego życia duchowego kłaść kamień węgielny modlitwy, która pozwoli mu połączyć swą egzystencję z posługą kapłańską w celu osiągnięcia świętości. Kapłan, upodabniając się nieustannie do Chrystusa, ma uświadamiać sobie, że jego życie i posługa jest byciem dla drugich. Ojciec Święty Jan Paweł II podkreśla szczególną wartość modlitwy prywatnej, która jest osobistym spotkaniem z Bogiem na rozmyślaniu w codziennej adoracji Najświętszego Sakramentu, oraz liturgicznej modlitwy brewiarzowej, przez którą kapłan uczestniczy w powszechnej modlitwie Kościoła, będącej zjednoczeniem z Chrystusem modlącym się w nas i za nas³².

Modlitwa jest ważnym kryterium kapłańskiego samorozumienia; tutaj bowiem w głębi serca trzeba sobie odpowiedzieć, kim się chce być: menagerem duszpasterskim czy mężem Bożym, funkcjonariuszem czy tym, który swoją pracę wykonuje w łączności z Chrystusem. Bez modlitwy duszpasterstwo stanie się płytkie i przerodzi się w funkcjonujące przedsiębiorstwo. W osobistej modlitwie, w której również kapłan doświadcza nieuchronnie ciemności wiary, solidaryzuje się z tymi, którym wiara przychodzi trudno. Wiara współczesnego kapłana jest albo wiarą kapłana modlącego się, kapłana mistycznej kontemplacji, albo nie ma jej wcale³³. Najbardziej autentycznym wyrazem adoracji i miłości kapłańskiej względem Boga jest postawa dziecka, przybranego syna, który wraz z Chrystusem może śmiało i szczerze wołać do Boga: „Abba Ojcze” (Rz 8,15). Modlitwa kapłańska – osobista, wspólnotowa czy liturgiczna – stanowi fundament życia w Chrystusie, w Jego łasce i jest naturalnym wyrazem ludzkiej świadomości, że człowiek jest stworzony przez Boga i do Niego powinien dążyć. Modlitwa czyni kapłana człowiekiem Chrystusa, mężem Bożym, gdyż uczy miłości, która jest istotą świętości.

Jedną z pomocy w dążeniu do doskonałości, wskazanych przez ojców soborowych, jest troska o rozwój życia wewnętrznego, aby prezbiterzy we wszystkich okolicznościach życia byli jedno z Chrystusem. Dlatego niech szczególnie karmią się słowem Bożym z dwóch stołów: Pisma Świętego i Eucharystii, owocnie przyjmują sakramenty, szczególnie często sakrament pokuty, przygotowany przez codzienny rachunek sumienia. W świetle wiary niech korzystają z Bożej łaski, pilnie badają znaki woli Bożej, oddając się w całości Matce Najwyższego i Wiecznego Kapłana oraz Królowej Apostołów. Niech kochają Maryję z synowską pobożnością i czcią. Aby wiernie wypełnić swe posługiwanie, ojcowie soborowi w dekrecie, jak również Ojciec Święty w encyklice o Eucharystii, szczególnie uwrażliwiają serca kapłańskie na codzienną rozmowę z Chrystusem Panem w nawiedzeniu i osobistym kulcie Najświętszej Eucharystii.

³² Zob. WĄTROBA. *Permanentna formacja* s. 190-191.

³³ Zob. G. GRESHAKE. *Być kapłanem*. Wrocław 1983 s. 191-194.

Eucharystia jest nieocenionym skarbem: nie tyle jej sprawowanie, lecz także jej adoracja poza Mszą św. pozwala zaczerpnąć z samego źródła łaski³⁴.

2. POGŁĘBIANIE WIEDZY DUSZPASTERSKIEJ

Prezbiterzy podczas święceń kapłańskich otrzymują od biskupa napomnienie, aby byli dojrzałymi w wiedzy i aby ich nauka była duchowym lekarstwem dla Ludu Bożego³⁵.

Kapłan z woli Jezusa Chrystusa ma realizować konstytutywne założenia Jego Kościoła, mianowicie – poza obowiązkiem rządzenia, który głównie spoczywa w rękach hierarchii – winien nauczać i uświęcać Lud Boży przez święte posługiwanie i przykład osobistego życia. Do wypełnienia tych zadań Kościół wymaga od kapłana gruntownego przygotowania intelektualnego i moralnego. Te dwa elementy, wchodzące w zakres podstawowych obowiązków kapłańskich, podkreśla *Pontyfikał rzymski*:

Wy zaś, drodzy synowie, gdy otrzymacie święcenia prezbiteratu, w imieniu Chrystusa Nauczyciela będziecie pełnić urząd posługiwania nauczycielskiego w zakresie wam powierzonym. Wszystkim głoście słowo Boże, które sami z radością przyjęliście. Rozważajcie prawo Boże, wiercie w to, co przeczytaliście, nauczajcie tego, w co uwierzycie i pełnijcie to, czego innych będziecie nauczać. Niech wasza nauka będzie pokarmem dla ludu Bożego, niech świętość waszego życia stanie się źródłem radości dla wyznawców Chrystusa. W ten sposób słowem i przykładem będziecie budować dom Boży, to jest Kościół³⁶.

Kościół zatem żąda od przystępujących do święceń kapłańskich wysokich kwalifikacji umysłowych i moralnych ze względu na wzniosłe i najbardziej odpowiedzialne obowiązki, odnoszące się do nauczania i uświęcania wiernych. Obowiązki te *Pontyfikał rzymski* określa w słowach upomnienia i pouczenia biskupiego:

Rozważajcie zatem, co czynicie, naśladujcie to, czego dokonujecie, a sprawując sakramentalną Ofiarę Śmierci i Zmartwychwstania Pańskiego, starajcie się wyniszczać w sobie wszelkie wady i rozwijać nowe życie³⁷.

Ze względu więc na funkcję przewodniczenia i nauczania Kościół wymaga od swych kapłanów przygotowania naukowego, a ze względu na działalność uświęcającą żąda od nich wysokiego wyrobienia duchowego.

³⁴ EdE 24.

³⁵ PO 19.

³⁶ KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI. *Pontyfikał rzymski. Obrzędy święceń biskupa, prezbiterów i diakonów*. Katowice 1999 s. 73.

³⁷ *Tamże* s. 74.

Wiedza zaś szafarza świętości winna być święta, bo wzięta ze świętego źródła, skierowana jest do świętego celu³⁸.

Powinna być oparta na czytaniu i rozważaniu Pisma Świętego, jak również na studiowaniu pism ojców i doktorów Kościoła oraz innych pomników Tradycji³⁹. Punktem odniesienia dla prezbiterów w formacji intelektualnej ma być zawsze słowo Boże, które przewyższa wszelką mądrość ludzką. Jezus Chrystus, który stanowi pełnię tego Słowa, powinien być dla kapłana najdoskonalszym wzorem wychowania i wychowawcy. Całe kształtowanie alumnów winno zmierzać do tego, aby na wzór Pana naszego Jezusa Chrystusa, Nauczyciela, Kapłana i Pasterza, wyrabiali się oni na prawdziwych duszpasterzy. Kapłan powinien być świadkiem Jezusa Chrystusa na miarę czasów, w jakich przypadło żyć Kościołowi świętemu. Jako nauczyciel wiary i moralności winien on skutecznie i przekonująco świadczyć o Chrystusie, głosząc prawdę o miłości. Chcąc dobrze spełniać swoje posłannictwo, kapłan powinien nieustannie pogłębiać swoją formację, obejmującą wszystkie wymiary kapłańskiej osobowości. Formacja stała powinna obejmować i koordynować wszystkie wymiary formacji kapłańskiej, powinna zmierzać do tego, by pomóc każdemu prezbiterowi w rozwoju dojrzałej osobowości ludzkiej w duchu służby innym, bez względu na rodzaj zleconego mu zadania; by był intelektualnie przygotowany w naukach teologicznych, a także innych dziedzinach wiedzy, aby mógł skuteczniej wypełniać swoją funkcję świadka wiary; by posiadał głębokie życie duchowe, wzmacniane zażyłością z Jezusem Chrystusem i miłością do Kościoła; by rozwijał swoją posługę duszpasterską z zaangażowaniem i poświęceniem. W praktyce formacja stała powinna być pełna, czyli ludzka, duchowa, intelektualna, duszpasterska, systematyczna i osobista⁴⁰. Ma ona służyć kształtowaniu dojrzałej osobowości kapłańskiej, jak również dobremu rozumieniu przemian zachodzących w dzisiejszym świecie. Formacja kapłańska ma zatem dopomagać kapłanowi, aby wzrastał w świętości, a swoim świętym sposobem życia ukazywał, że jest możliwe zachowanie w całej pełni Chrystusowej Ewangelii, by w ten sposób być integralnym chrześcijaninem. Duchowa formacja księży wyraża poszukiwanie Chrystusa, aby pogłębić z Nim wspólnotę życia i miłości. Duchowe przyłgnięcie

³⁸ PO 19.

³⁹ Zob. *tamże*. Św. Jan Chryzostom podkreśla ważność przepowiadania i nauczania: „Wprawdzie przykład życia potrafi zapalić drugich do gorliwości; gdy jednak chora dusza grzęźnie w błędach, wtedy jest niezbędne ustne pouczenie, nie tylko dla dobra wiernych, ale i przeciw napaści zewnętrznych wrogów. Gdyby kto tak był uzbrojony w miecz ducha i puklerz wiary, że potrafiłby cuda działać i dziwami zatkać usta bezbożników, obszedłby się wprawdzie bez pomocy słowa, ale i wtedy nie byłoby ono bez pożytku, lecz owszem bardzo potrzebne. Nawet św. Paweł stosował nauczanie, choć wszędzie budził podziw dzięki cudom. Również drugi z grona apostołskiego zachęcał do pielęgnowania tej mocy słowa, gdy mówił: Gotowi bądźcie zawsze zadośćuczynić każdemu, kto żąda od was sprawy z mieszkającej w was nadziei”. Por. JAN CHRYSZOSTOM. *Dialog o kapłaństwie* s. 107.

⁴⁰ Por. *Dyrektorium* 74.

do Chrystusa, na wzór wiernego przyjaciela, jest jakby przedłużeniem i kontynuacją życia i misji samego Zbawiciela, gdyż ujawnia się w niej gorliwość, miłość, ofiarność i duch służby.

Bez formacji duchowej formacja duszpasterska byłaby pozbawiona fundamentu⁴¹.

Kapłan, powołany do tego, aby być żywym obrazem Chrystusa, Dobrego Pasterza, powinien starać się odtwarzać w sobie doskonałość Syna Bożego w Jego przepowiadaniu Dobrej Nowiny i w Jego posłudze miłości. Wyjaśniając słowo Boże, kapłan powinien poruszyć serca i umysły słuchaczy i dostosować prawdę Ewangelii do konkretnych warunków życia. By orędzie Ewangelii było wiarygodne, nieodzowne jest permanentne studium i stała formacja rozumu, która uzdolni kapłana do poznania Bożej prawdy. Dzięki temu kapłan będzie zdolny do obrony wiary i nadziei życia wiecznego, jak również do przetrwania kryzysu i oziębłości duchowej. Kapłan będący człowiekiem wiary, który żyje wiarą i przekazuje ją innym, szuka stale rozumowego uzasadnienia prawd objawionych, które przyjmuje.

Prezbiterzy muszą dobrze znać dokumenty Urzędu Nauczycielskiego, a zwłaszcza soborów i biskupów rzymskich, zasięgać rady najlepszych i uznanych pisarzy teologicznych, by móc należycie odpowiedzieć na problemy współczesnego człowieka. Urząd Nauczycielski Kościoła przekazuje autentyczną naukę apostołów, korzystając z dorobku teologii, odpiera zarzuty i deformacje w wierze, wyjaśniając na mocy Chrystusowego mandatu naukę Bożą⁴². Formacja intelektualna kapłanów jest dziś szczególnie nagląca, aby podjąć skutecznie wyzwania nowej ewangelizacji, do której Pan powołuje Kościół na progu trzeciego tysiąclecia. Wyzwania te wymagają od przyszłych kapłanów głębszego poznania Bożych tajemnic, aby móc je ukazywać współczesnemu człowiekowi w sposób przekonujący. Trzeba ten proces wykształcenia przedłużyć na całe życie, zwłaszcza w czasach dzisiejszych, które znamionuje powszechny rozwój oświaty i wykształcenia⁴³.

Ponieważ zaś w naszych czasach ludzka kultura, a także święte nauki czynią nowe postępy, zachęca się prezbiterów, aby swą wiedzę o rzeczach Bożych i ludzkich odpowiednio i bez przerwy uzupełniali i aby w ten sposób przygotowywali się do korzystniejszego dialogu za współczesnymi⁴⁴.

Nauki kościelne prowadzą człowieka nie tylko do najwyższej Prawdy, ale również do najwyższego Dobra. Prezbiterzy powinni być wyposażeni nie tylko w odpowiednie zdolności umysłowe, ale przede wszystkim winni posiadać

⁴¹ JAN PAWEŁ II. *Adhortacja apostolska Pastores dabo Vobis*. (25 marca 1992) [dalej: PDV] (45).

⁴² Zob. KACZMAREK. *Ku doskonałości kapłana* s. 168.

⁴³ Zob. A. NOSOL. *Wpływ wykształcenia teologicznego na formację kapłana*. „Ateneum Kapłańskie” 71:1980 z. 1-3 s. 342.

⁴⁴ PO 19.

wysokiej klasy walory moralne, które pozwolą im podejść do wiedzy i do nauki jako wielkiego dobra Kościoła. Aby oddawali się studiom i skuteczniej uczyli się metod ewangelizacji i apostołstwa, należy przygotować im pomoce w postaci: organizacji kursów, kongresów, powoływania do życia ośrodków przeznaczonych na studia duszpasterskie, zakładania bibliotek i należytego kierowania studiami przez kompetentne osoby⁴⁵. Należy przede wszystkim zgłębić podstawowe aspekty życia kapłańskiego, sięgając szczególnie do nauczania biblijnego, patrystycznego i hagiograficznego, które kapłan powinien ciągle pogłębiać, nie tylko przez lekturę odpowiednio dobranych książek, lecz także uczestnictwo w kursach naukowych, kongresach itp. Na spotkaniach powinny być poruszane najważniejsze tematy o charakterze humanistycznym i filozoficznym, jak również te, które wiążą się ze świętymi naukami, przede wszystkim gdy ułatwiają wykonywanie posługi duszpasterskiej. Nauczanie tych dziedzin nie powinno mieć tylko charakteru teoretycznego czy informacyjnego, ale powinno prowadzić do autentycznej formacji, to znaczy do modlitwy, komunii i działań duszpasterskich. Podczas spotkań kapłańskich należy wspólnotowo pogłębiać zrozumienie dokumentów Urzędu Nauczycielskiego, co w duszpasterstwie diecezjalnym ułatwi jedność interpretacji i zastosowania praktycznego, od którego zależy dzieło ewangelizacji. Szczególna uwaga powinna być poświęcona zagadnieniom, które stawia rozwój naukowy, szczególnie wpływający na życie i mentalność ludzi współczesnych⁴⁶.

Każdy prezbiter słowem i przykładem swojego biskupa oraz współbraci w kapłaństwie powinien czuć się zachęcony do podjęcia odpowiedzialności za formację, ponieważ to przede wszystkim on formuje siebie samego. Dokumenty Kościoła wymieniają konieczność ustawicznego pogłębiania życia intelektualnego, a więc nieustanną troskę Kościoła o rozwój nauki, szczególnie filozofii i teologii, o rozwój postępu kulturowego i technicznego, a zwłaszcza studium magisterialnych dokumentów, w tym wypowiedzi papieskich i Stolicy Apostolskiej, Konferencji Episkopatu i własnego biskupa. Owe studium odnosi się do pogłębiania wiedzy kapłańskiej poprzez refleksję nad pracami wypróbowanych teologów i pisarzy kościelnych. Należy także podkreślić ważność czytania prasy katolickiej, słuchania radia i oglądania telewizji, by być na bieżąco i umieć patrzeć na wszystko oczami wiary, a w ten sposób pomóc współczesnemu człowiekowi przybliżyć się do Chrystusa, który pragnie abyśmy byli „[...] świętymi i niepokalanymi przed Jego obliczem” (por. Ef 1,3-10)⁴⁷.

⁴⁵ Zob. PO 19.

⁴⁶ Zob. *Dyrektorium* 76, 77, 80.

⁴⁷ Por. B. LEWANDOWSKI. *Formacja permanentna*. „Ateneum Kapłańskie” 74:1983 z. 1 s. 65.

Aby jednak formacja intelektualna była skuteczna z punktu widzenia duszpasterskiego, powinna być zintegrowana z procesem duchowego rozwoju, naznaczonego osobistym doświadczeniem Boga⁴⁸.

Cała formacja kapłańska winna mieć charakter duszpasterski. Być bowiem kapłanem, to realizować swoje kapłaństwo w duchu i na wzór Jezusa, Dobrego Pasterza. Źródłem, zasadą życia i działania, a zarazem czynnikiem integrującym wszystkie aspekty formacyjne: ludzki, chrześcijański, duchowy i intelektualny, jest miłość pasterska Jezusa, Dobrego Pasterza, który „[...] nie przyszedł, aby Mu służono, lecz żeby służyć i dać swoje życie na okup za wielu” (Mk 10,45). Formacja duszpasterska wyraża się m.in. w przygotowaniu do postawy dialogu. Istotnym jej rysem jest miłość pasterska, która wzorem Chrystusa szuka zagubionej owcy (por. Łk 15,1-7). Biskupi powinni stworzyć możliwości, aby prezbiterzy przez parę lat po święceniach mogli uczęszczać na kurs, który pomógłby im w pełniejszym poznaniu i nabyciu metod duszpasterstwa i wiedzy teologicznej, jak również pogłębieniu życia duchowego i wzajemnej wymianie doświadczeń apostołskich z braćmi⁴⁹. Kapłan pośród codziennych zajęć powinien znaleźć odpowiedni czas na studium, gdyż bez takiego wysiłku nawet najlepsze kursy przyniosą bardzo niskie owoce. Każdy prezbiter ze swej strony powinien czuć się zachęcony słowem i przykładem swojego biskupa oraz współbraci w kapłaństwie do podjęcia odpowiedzialności za własną formację, ponieważ to przede wszystkim on formuje siebie samego⁵⁰. Powinien więc aktywnie uczestniczyć w spotkaniach formacyjnych, ofiarując swój wkład, oraz dbać o nabywanie i czytanie książek oraz czasopism, które pomagają w prowadzeniu owocnego życia duchowego i gorliwego pełnienia posługi.

Formacja kapłańska powinna towarzyszyć prezbiterom zawsze, niezależnie od uwarunkowań życia i pracy, a także funkcji, jakie wypełniają w Kościele⁵¹.

Świadectwo dawane życiem czyni prezbitera wiarygodnym i stanowi najbardziej przekonujące przepowiadanie.

Człowiek współczesny chętniej słucha świadków aniżeli nauczycieli, a jeśli słucha nauczycieli, to dlatego, iż są świadkami⁵².

Nowa ewangelizacja potrzebuje nowych głosicieli Ewangelii – świadków wiary, czyli kapłanów, którzy starają się przeżywać swoje kapłaństwo jako szczególną drogę do świętości. Podstawowym obowiązkiem duchowego we współczesnym

⁴⁸ PDV 51.

⁴⁹ Zob. PO 19.

⁵⁰ Por. *Dyrektorium* 80.

⁵¹ KACZMAREK. *Ku doskonałości kapłana* s. 175.

⁵² PAWEŁ VI. *Adhortacja Ewangelii nuntiandi o ewangelizacji w świecie współczesnym* (8 grudnia 1975) (41).

świecie jest troska o wielkie bogactwo wewnętrzne, owoc formacji i ciągłego dokształcania się. Kapłan w swej pracy ewangelizacyjnej jest powołany do podnoszenia człowieka, rodząc go do Boskiego życia. Autentyczny kapłan, kierowany swoją wiernością do Chrystusa i Kościoła, stanowi niezrównaną moc prawdziwego postępu dla całego świata. Dlatego Sobór Watykański II wskazuje szczególnie na pogłębianie wiedzy duszpasterskiej oraz troskę o rozwój życia wewnętrznego w formacji permanentnej, jako pomoc w dążeniu do świętości. Prezbiterzy podejmując troski codziennego życia, będą mogli pomóc współczesnemu człowiekowi przybliżyć się do Chrystusa, który pragnie abyśmy byli „[...] świętymi i niepokalanymi przed Jego obliczem” (Mt 5,48).

PODSUMOWANIE

Zadaniem każdego kapłana jest naśladowanie Chrystusa. Powołanie kapłańskie realizuje się poprzez głoszenie słowa Bożego, sprawowanie sakramentów świętych i przewodnictwo wspólnocie Kościoła. Aby dobrze wypełnić tę misję, Sobór Watykański II zachęca kapłanów do permanentnej formacji intelektualnej i duchowej. W rozdziale III *Dekretu o posłudze i życiu kapłanów Presbyterorum ordinis* wskazuje szczególne pomoce w życiu kapłanów. Są nimi: troska o rozwój życia duchowego, pogłębianie wiedzy duszpasterskiej oraz środki materialne w pełnieniu dzieł miłosierdzia. Autentyczny kapłan, który dąży do świętości w codzienności, będzie gotowy pomagać współczesnemu człowiekowi przybliżyć się do Chrystusa.

PERMANENT INTELLECTUAL AND MORAL FORMATION AS AN INDICATION OF THE THIRD CHAPTER OF THE *DECREE* *ON THE MINISTRY AND LIFE OF PRIESTS PRESBYTORIUM ORDINIS*

S u m m a r y

An imitation of Christ is the task of every priest. The priestly vocation is realized through the preaching of the Word of God, celebrating the Sacraments and guidance of the Holy Church community. In order to fulfill this mission well, the Second Vatican Council encourages priests to permanent intellectual and spiritual formation. The third Chapter of the *Decree on the Ministry and Life of Priests Presbyterorum Ordinis* indicates special aids in the life of priests. These include: concern for the development of the spiritual life, deepening pastoral knowledge and material resources which are helpful in the act of commitment of charity. Authentic priest who strives for holiness in everyday life will be ready to help a modern man be closer to Christ.

Słowa kluczowe: formacja kapłańska, duchowość, Sobór Watykański II, kapłaństwo.

Key words: priestly formation, spirituality, the Second Vatican Council, the priesthood.